

به نام خدا

راهبردهایی برای افزایش پیشرفت دانش آموزان

مولفان :

رویا حیاتی نیا

سارا مرادی معلم کلایه

سارا پارسایی

مهتری تقی لو

انتشارات بامن

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: راهبردهایی برای افزایش پیشرفت دانش آموزان/مولفان رویا حیاتی‌نیا...[و دیگران].
مشخصات نشر: انتشارات بامن (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۵۸ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۵۱-۹۰-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان رویا حیاتی‌نیا، سارا مرادی معلم کلايه، سارا پارسایی، مهري تقی‌لو.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۵ - ۱۵۸.

Promotion (School)

موضوع: پیشرفت تحصیلی

Academic achievement -- Planning

موفقیت تحصیلی -- برنامه‌ریزی

Study skills

مطالعه و فراگیری

Lesson planning

برنامه‌ریزی درسی

Effective teaching

تدریس اثربخش

Classroom management

کلاسداری

Test anxiety

ترس از امتحان

شناسه افزوده: حیاتی‌نیا، رویا، ۱۳۶۱-

رده بندی کنگره: LB۳۰۶۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۸۷۷۸۳

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: راهبردهایی برای افزایش پیشرفت دانش آموزان
مولفان: رویا حیاتی‌نیا - سارا مرادی معلم کلايه - سارا پارسایی - مهري تقی‌لو
ناشر: انتشارات بامن (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرایي، تنظيم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۴۳۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۵۱-۹۰-۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۵
موفقیت تحصیلی	۱۷
معیارهای موفقیت تحصیلی	۱۸
عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان	۱۸
تکنیک های موفقیت تحصیلی	۱۹
تکنیک اول: تعیین هدف	۱۹
تعیین اهداف تحصیلی و رسیدن به آن ها	۲۰
مراحل سه گانه اهداف:	۲۱
۱-نوشتن	۲۱
۲-تعیین هدف	۲۱
۳-زمان بندی	۲۱
ویژگی های اهداف درست عبارتند از:	۲۲
-دست یافتنی بودن	۲۲
-واقع گرایی	۲۲
-قابلیت ارزیابی	۲۲
-انعطاف پذیری	۲۲
راهکارهای تعیین اهداف دانش آموزان	۲۲
-ایده های دانش آموز را دریابید	۲۳
-با اهداف کوچک شروع کنید	۲۳
-به دانش آموز حق انتخاب بدهید	۲۳

- ۲۳ از اهداف دانش آموز آگاه باشید.
- ۲۳ راه درست را به دانش آموز نشان دهید.
- ۲۴ حقایق را بررسی کنید.
- ۲۴ تلاش های دانش آموز را تمجید کنید.
- ۲۴ تکنیک دوم: برنامه ریزی.
- ۲۵ ۱- از همه دروس فهرست تهیه کنید.
- ۲۵ ۲- برای هر درس زمان مناسب اختصاص دهید.
- ۲۵ ۳- لیست خود را اولویت بندی کنید.
- ۲۶ ۴- جدولی با تقسیم بندی زمانی تهیه کنید.
- ۲۶ ۵- برای شروع از درس های آسان شروع کنید.
- ۲۶ ۶- برای یک درس بیش از اندازه زمان اختصاص ندهید.
- ۲۷ ۷- زمانی را برای استراحت در نظر بگیرید.
- ۲۷ ۸- برنامه ریزی متناسب با خود را آماده کنید.
- ۲۸ ۹- برنامه ریزی فعلی خود را ارزیابی کنید.
- ۲۸ ۱۰- سبک مطالعه خود را شناسایی کنید.
- ۲۸ ۱۱- به برنامه خود متعهد باشید.
- ۲۹ ۱۲- از وقت های آزاد خود به بهترین حالت استفاده کنید.
- ۲۹ دلایل عدم برنامه ریزی.
- ۲۹ ۱- ترس از محدود شدن.
- ۳۰ ۲- عقب افتادن از برنامه.
- ۳۰ ۳- عدم علاقه به کارها.
- ۳۰ ۴- حجم زیاد کار در برنامه ریزی.

- ۵- کمال گرایی..... ۳۰
- برنامه ریزی مطلوب چه فوایدی دارد؟..... ۳۰
- برنامه ریزی مؤثر و خوب چه ویژگی هایی دارد؟..... ۳۱
- تکنیک سوم: ایجاد انگیزه..... ۳۲
- انگیزه، مهم ترین عامل موفقیت تحصیلی دانش آموزان..... ۳۳
- تأثیر انگیزش در یادگیری..... ۳۴
- عوامل ایجاد انگیزه های تحصیلی..... ۳۸
- ۱- تشویق لفظی..... ۳۸
- ۲- داشتن هدف..... ۳۹
- ۳- محیط کلاس..... ۳۹
- ۴- علاقه مندی معلم به درس..... ۳۹
- ۵- پرهیز از تبعیض..... ۴۰
- ۶- انگیزه حس کنجکاوی..... ۴۰
- ۷- ایجاد نگرانی..... ۴۰
- ۸- اهمیت بازی..... ۴۱
- ۹- ارتباط درس با زندگی..... ۴۱
- ۱۰- کاربرد امتحان..... ۴۲
- مولفه های شکل گیری انگیزه تحصیلی..... ۴۲
- هدف ، اولین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی..... ۴۲
- علاقه ، دومین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی..... ۴۴
- خودپنداره ها ، سومین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی..... ۴۵
- ارتباط میان خود و موفقیت تحصیلی..... ۴۶

- وظایف معلمان در توجه به مفهوم خود در دانش آموزان..... ۴۶
- نقش والدین در افزایش خودباوری دانش آموزان..... ۴۸
- تکنیک چهارم: هوش و استعداد تحصیلی..... ۴۹
- انواع هوش..... ۵۰
- ضریب هوشی یا IQ..... ۵۰
- هوش هیجانی یا EQ..... ۵۱
- هوش SQ..... ۵۲
- چه راهکارهایی باعث پرورش هوش و استعداد تحصیلی دانش آموز می شود؟..... ۵۲
- تکنیک پنجم: مهارت های مطالعه..... ۵۳
- راهبردهای مطالعه و یادگیری..... ۵۴
- شناخت..... ۵۴
- فراشناخت..... ۵۴
- راهبردهای شناختی..... ۵۴
- راهبردهای شناختی ابزار یادگیری هستند و شامل موارد زیر می باشند:..... ۵۴
- ۱- تکرار یا مرور..... ۵۴
- راهبرد تکرار شامل دو بخش می باشد:..... ۵۵
- الف) راهبرد تکرار ویژه موضوعات ساده و پایه (غیر معنی دار)..... ۵۵
- ب) راهبرد تکرار ویژه موضوعات پیچیده و معنی دار..... ۵۵
- ۲- بسط یا گسترش معنایی..... ۵۶
- الف) راهبردهای گسترش ویژه مطالب ساده و پایه..... ۵۶
- ب) راهبردهای گسترش ویژه مطالب پیچیده..... ۵۶
- راهبردهای فراشناختی..... ۵۷

- راهبردهای فراشناختی شامل موارد زیر است:..... ۵۸
- ۱- راهبردهای برنامه ریزی..... ۵۸
- ۲- راهبردهای کنترل و نظارت..... ۵۸
- ۳- راهبرد نظم دهی..... ۵۸
- روش های آموزش مهارت های یادگیری و مطالعه..... ۵۸
- ۱- روش پس ختام یا روش پس خبا..... ۵۸
- ۲- روش مردر..... ۵۹
- ۳- روش آموزش دوجانبه..... ۵۹
- ۴- روش مطالعه مشارکتی..... ۵۹
- ۵- روش یادگیری مشارکتی..... ۶۰
- ۶- روش پرسیدن دو جانبه..... ۶۰
- شیوه های مطالعه..... ۶۰
- الف) ایجاد انگیزه..... ۶۰
- ب) تنظیم برنامه..... ۶۰
- ج) رفع مزاحم ها یا منحرف کننده های حواس..... ۶۱
- د) زمان مطالعه..... ۶۲
- ه) محیط مناسب برای مطالعه..... ۶۲
- نکات مهم در شروع مطالعه..... ۶۲
- بررسی کلی فصل مورد نظر..... ۶۲
- فهمیدن مطالب و حفظ نکردن..... ۶۳
- توصیه هایی درباره مرور متن..... ۶۳
- تمرکز حواس..... ۶۴

- ۶۴.....(ز) فرایند یادگیری مرحله ای (گام به گام).....
- ۶۵.....(ح) سازماندهی.....
- ۶۵.....(ط) یادداشت برداری.....
- ۶۶.....(ی) ایجاد و پرورش روحیه مثبت در مطالعه.....
- ۶۶.....(ک) (بهبود عادات غلط در مطالعه.....
- ۶۷.....تکنیک ششم: خلاقیت.....
- ۶۸.....عوامل مهم در پرورش خلاقیت دانش آموزان.....
- ۶۸.....چگونه خلاقیت دانش آموزان را پرورش دهیم؟.....
- ۷۰.....موانع خلاقیت در محیط مدرسه.....
- ۷۱.....-تأکید زیاد بر نمره دانش آموز به عنوان ملاک خوب بودن.....
- ۷۱.....- روش های تدریس سنتی و مبتنی بر معلم محوری.....
- ۷۱.....-عدم شناخت معلم نسبت به خلاقیت.....
- ۷۱.....-فقدان حداقل امکانات لازم برای انجام فعالیت های خلاق دانش آموزان.....
- ۷۲.....-اهداف و محتوای کتاب های درسی.....
- ۷۲.....-توجه نکردن به تفاوت های فردی دانش آموزان.....
- ۷۲.....-ارائه تکالیف درسی زیاد به دانش آموزان.....
- ۷۳.....تکنیک هفتم : اعتماد به نفس.....
- ۷۴.....راهکارهایی برای افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان در مدرسه.....
- ۷۴.....-الگو مناسبی برای دانش آموزان باشید.....
- ۷۵.....-مرتب و پراورزی باشید.....
- ۷۵.....-با اعتماد به نفس راه بروید.....
- ۷۵.....-تعاملات اجتماعی سازنده داشته باشید.....

- ۷۵- با آمادگی لازم سر کلاس حاضر شوید.....
- ۷۶- بپذیرید که گاهی دانش آموز می تواند اشتباه کند.....
- ۷۶- مراقب رفتار سایر دانش آموزان باشید.....
- ۷۶- دانش آموزان خود را تحسین و تشویق کنید.....
- ۷۷- دانش آموزان را به چالش بکشید.....
- ۷۷- به دانش آموزان خود فرصت های زیادی بدهید.....
- ۷۷- به دانش آموزان خود احترام گذاشته و آنها را تایید کنید.....
- ۷۸- به دانش آموزان مسئولیت دهید.....
- ۷۸- پرورش افکار سالم.....
- ۸۰- تکنیک هشتم: مدیریت زمان.....
- ۸۱- ۱- اصل مدیریت زمان.....
- ۸۱- ۲- داشتن تقویم ترمی برای مدیریت زمان.....
- ۸۱- ۳- برنامه هفتگی در مدیریت زمان.....
- ۸۲- ۴- تاثیر برنامه روزانه در مدیریت زمان.....
- ۸۴- تکنیک نهم: تمرکز حواس و توجه.....
- ۸۶- راهکارهای افزایش توجه و تمرکز و حواس.....
- ۸۹- تکنیک دهم: نظم و انضباط.....
- ۹۰- مولفه های نظم و انضباط.....
- ۹۰- هدف.....
- ۹۰- برنامه ریزی.....
- ۹۰- رهبری و مدیریت.....
- ۹۱- آگاهی و بصیرت.....

- ۹۱ - آزادی مشروط.....
- ۹۱ - خودکنترلی یا انضباط شخصی.....
- ۹۱ - مداومت.....
- ۹۲ - اصول و روش های برقراری انضباط.....
- ۹۳ - الف - اصول انضباط.....
- ۹۴ - ب-روش های برقراری انضباط.....
- ۹۵ - تکنیک یازدهم:تشویق.....
- ۹۵ - اصول تشویق.....
- ۹۶ - محاسن تشویق.....
- ۹۶ - اثرات نامطلوب عادت به تشویق.....
- ۹۷ - مسائل مربوط به تشویق.....
- ۹۸ - زیان عدم تشویق.....
- ۹۸ - اقسام راه‌های تشویق.....
- ۹۹ - ویژگی‌های تشویقی مؤثر و کارآمد.....
- ۱۰۰ - تکنیک دوازدهم:تنبیه.....
- ۱۰۰ - ویژگی‌های تنبیه مؤثر.....
- ۱۰۲ - تکنیک سیزدهم:تکالیف درسی.....
- ۱۰۴ - تکالیف به دانش آموزان کمک می‌کند تا:.....
- ۱۰۵ - علل بی‌علاقگی دانش آموزان به انجام تکالیف درسی.....
- ۱۰۵ - مبهم بودن اهمیت انجام تکالیف برای دانش‌آموزان.....
- ۱۰۵ - استفاده از یک نوع تکلیف برای تمام دانش‌آموزان.....
- ۱۰۵ - عدم ارائهٔ بازخورد مناسب از سوی معلم.....

- ۱۰۶عدم کاربرد بسیاری از تکالیف در ارزشیابی های کلاسی
- ۱۰۶عدم وجود برنامه مشخص برای انجام تکالیف
- ۱۰۶راهبردهای ایجاد انگیزه در دانش آموزان برای انجام تکالیف درسی
- ۱۰۹تکنیک چهاردهم: اضطراب امتحان
- ۱۱۰علت های شخصیتی
- ۱۱۱عوامل خانوادگی
- ۱۱۲عوامل آموزشگاهی
- ۱۱۲روش های پیشگیری از اضطراب امتحان
- ۱۱۴فنون مبارزه با اضطراب امتحان
- ۱۱۴آموزش توجه
- ۱۱۴آموزش مهارت های مقابله ای
- ۱۱۴آموزش تعلیم به خود
- ۱۱۵درمان شناختی
- ۱۱۵الگوسازی
- ۱۱۵آموزش مهارت های مطالعه
- ۱۱۵درمان های دارویی
- ۱۱۶نقش والدین در کاهش اضطراب امتحان
- ۱۱۸تکنیک پانزدهم: توجه به تفاوت های فردی
- ۱۱۹در نظر گرفتن تفاوت های فردی دانش آموزان چه فوایدی به همراه دارد؟
- ۱۲۰چگونه می توان تفاوت های فردی دانش آموزان را از بین برد؟
- ۱۲۱تکنیک شانزدهم: نقش همسالان یا دوست
- ۱۲۲تاثیر دوستی با همسالان بر موفقیت تحصیلی

- تکنیک هفدهم: نقش والدین در موفقیت تحصیلی..... ۱۲۲
- عوامل تاثیر گذار خانواده بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان عبارتند از:..... ۱۲۴
- سطح تحصیلی والدین..... ۱۲۴
- وضعیت مالی خانواده..... ۱۲۴
- وضعیت فرهنگی خانواده..... ۱۲۵
- آرامش روانی و عاطفی خانواده..... ۱۲۶
- آموزش های تقویتی والدین..... ۱۲۶
- آشنایی والدین با ویژگی های روانی فرزندان..... ۱۲۶
- ارتباط مثبت و دوطرفه والدین با مدرسه..... ۱۲۶
- تشویق و تنبیه والدین..... ۱۲۷
- مشارکت والدین در انجام تکالیف..... ۱۲۸
- آرزوی تحصیلی والدین..... ۱۲۸
- استفاده نکردن از تشویق های مادی و قابل انتظار..... ۱۲۸
- از وضعیت تحصیلی فرزندان در درس ها آگاه باشید..... ۱۲۹
- به فرزند خود مشاوره دهید..... ۱۲۹
- کمک والدین در شکل دادن عادت به مطالعه فرزند..... ۱۲۹
- در موفقیت تحصیلی دانش آموزان راهبردهای والدین..... ۱۳۰
- همواره سعی کنید نسبت به مدرسه برداشت و نگاه مثبتی داشته باشید..... ۱۳۰
- تکنیک هجدهم: ارتباط اولیا و مربیان..... ۱۳۲
- برقراری روابط مؤثر بین والدین و معلمان چه فوایدی دارد؟..... ۱۳۲
- راهکار های در زمینه برقراری ارتباطی سازنده میان اولیا و مربیان..... ۱۳۳
- تکنیک نوزدهم: مهارت های معلمی..... ۱۳۵

- ۱- مهارت مدیریت کلاس، اصل اول مهارت های معلمی..... ۱۳۶
- ۲- مهارت و تخصص موضوعی، یکی از اساسی ترین مهارت های معلمی..... ۱۳۷
- ۳- مهارت های ارتباطی؛ وجه تمایز مهارت های معلم..... ۱۳۷
- ۴- مهارت های تکنولوژیک، از مهارت های معلمی مدرن..... ۱۳۹
- ۵- مهارت برنامه ریزی و مدیریت زمان؛ از مهارت های معلم حرفه ای..... ۱۴۰
- ۶- مهارت متقاعد سازی؛ از نیازهای اصلی برای یادگیری مستمر معلمان..... ۱۴۰
- ۷- مهارت های روانشناختی..... ۱۴۱
- برخورداری مهارت های روانشناختی به معلم کمک می کند تا:..... ۱۴۱
- ۸- شناخت روش های مختلف تدریس؛ برگه برنده میان مهارت های معلمان برجسته
..... ۱۴۲
- ۹- مهارت یادگیری مستمر؛ تلاش مستمر برای کسب دانش مهارت و تخصص..... ۱۴۲
- ۱۰- خلاقیت، از مهارت هایی که یک معلم باید داشته باشد..... ۱۴۳
- تکنیک بیستم: بکار گیری روش های نوین تدریس..... ۱۴۴
- تقسیم بندی روشهای تدریس..... ۱۴۴
- تفاوت روش های تدریس نوین با روش های تدریس سنتی..... ۱۴۵
- اهمیت و ضرورت استفاده از روش های نوین تدریس..... ۱۴۵
- دانش آموزان انرژی خود را تبدیل به فعالیت و خلاقیت می کنند..... ۱۴۶
- انواع روش های نوین تدریس..... ۱۴۶
- الف) روش های فعال تدریس..... ۱۴۷
- روش تدریس فعال انواع مختلفی دارد که برخی از مهم ترین آنها عبارتند از..... ۱۴۷
- ب) روش تدریس مساله محور..... ۱۴۷
- نمونه هایی از روش یاددهی مساله محور عبارتند از:..... ۱۴۷

۱۴۸.....	ج) روش های مبتنی بر تکنولوژی.....
۱۴۸.....	نمونه هایی از روش مبتنی بر تکنولوژی عبارتند از:.....
۱۴۸.....	روش تدریس معکوس.....
۱۴۸.....	استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس.....
۱۴۹.....	د) روش تدریس شخصی سازی شده.....
۱۵۰.....	۱- روش حل مساله :.....
۱۵۰.....	مراحل تدریس به روش حل مساله :.....
۱۵۱.....	۲- روش بحث گروهی :.....
۱۵۱.....	مراحل تدریس روش بحث گروهی :.....
۱۵۲.....	۳- روش پرسش و پاسخ :.....
۱۵۲.....	مراحل تدریس روش پرسش و پاسخ :.....
۱۵۲.....	۴) روش بارش مغزی (ذهن انگیزی) :.....
۱۵۲.....	مراحل تدریس روش بارش مغزی :.....
۱۵۳.....	۵- روش تقسیم موضوع به بخش های مختلف (همیاری) :.....
۱۵۳.....	مراحل تدریس به روش تقسیم موضوع :.....
۱۵۳.....	۶) روش طرح کارایی تیم :.....
۱۵۴.....	مراحل تدریس در روش طرح کارایی تیم :.....
۱۵۵.....	منابع.....

مقدمه

یقیناً در دنیای پیشرفته امروزی یکی از علایم موفقیت فرد، موفقیت تحصیلی می باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری امکان پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علوم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد و پیشرفت علمی نیز حاصل نمی شود مگر اینکه افراد خلاق تربیت شده باشند، موفقیت تحصیلی ضمن اینکه در توسعه و آبادانی کشور مؤثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می شود. دانش آموزانی که از موقعیت های تحصیلی برخوردارند، خانواده و جامعه با دیده ی احترام به آنان می نگرند. در جامعه با روحیه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و در کنار این ها از هزینه های گزافی که از افت تحصیلی برآموزش و پرورش تحمیل می شود، کاسته خواهند شد. دستیابی به بهره وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی را می توان اثر گذار ترین عامل در توسعه کشور ها دانست. تجارب کشورهای پیشرفته چون ژاپن در زمینه توسعه همه جانبه نیز حکایت از سرمایه گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی دارد. در راستای دستیابی به این اهداف بهبود کیفیت موقعیت تحصیلی از جمله اهداف اساسی برنامه های آموزشی است. در حالی که امروزه افت تحصیلی یکی از نگرانی های خانواده ها و دست اندرکاران تعلیم و تربیت است. از جمله موضوعات مورد علاقه صاحب نظران علوم تربیتی یافتن شرایط و امکانات لازم و مؤثر در جهت تحصیلی موفق و پیشرفت تحصیلی است. اما عدم موفقیت در تحصیل زمینه ساز مشکلات فردی و اجتماعی و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزش است. محققین عوامل مختلفی را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دخیل دانسته اند. اما با توجه به تفاوت های فرهنگی و تغییرات سریع عوامل در طول زمان نمی توان به عنوان یک قانون عمومی و کلی، علل خاصی را برای جوامع مطرح نمود. زیرا قوانین بافت فرهنگی و نسبت جامعه، نگرش مردم به تحصیلات، سطح درآمد والدین و غیره، همه از عواملی هستند که به طور اخص در یک جامعه بر شکست یا موفقیت تحصیلی تأثیر

می گذارند. منابع موجود نشان می دهد که آموزش به طور کلی تحت تأثیر پنج عامل فراگیر، آموزش گر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی است که هر یک از عوامل مذکور دارای ویژگی هایی است که می توانند در موفقیت تحصیلی و یادگیری تأثیرات متفاوتی داشته باشند. موفقیت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان جایگاه آن ها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آن چنان که باید پیشرفت و تعالی یابند. شرایط عاطفی و روانی را می توان به عنوان اصلی ترین عامل پیشرفت یا افت تحصیلی دانست. بسیاری از دانش آموزان با اینکه از بهره هوشی بالاتر از سطح متوسط و ظرفیت یادگیری قابل ملاحظه ای برخوردارند اما صرفاً به دلایلی از قبیل فقر عاطفی، انگیزه ناکافی، عدم پشتکار، فقدان اعتماد به نفس، عدم کفایت در ابراز وجود، کمی احساس خودارزشمندی، کمرویی، نداشتن نگرشی مثبت و قوی برای زندگی و تعارض روانی و غیره دچار بی اشتیابی تحصیلی شده نمی توانند موفقیت تحصیلی مطلوب داشته باشند. این دانش آموزان نیازمند تقویت اعتماد به نفس، بالا بردن انگیزه هستند.

همچنین اولیا و معلمان نقش مهمی در موفقیت تحصیلی دانش آموزان بر عهده دارند و تلاش های دلسوزانه و مستمری را برای ارتقاء سطح یادگیری آن ها انجام می دهند اما بعضاً آن نتیجه ی مطلوبی را که انتظار دارند بدست نمی آورند موفقیت تحصیلی دانش آموزان به این سبب مهم است که بدانیم سعادت، خوشبختی و تعالی انسان ها و شکوفایی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ملت ها اساساً ارتباط مستقیمی با شیوه ی تفکر، نگرش، آگاهی و عملکرد اولیا و مربیان در جریان تعلیم و تربیت فراگیران دارد اما به راستی موفقیت تحصیلی چیست؟ چگونه می توان دانش آموزان را در این زمینه به کامیابی رساند.

موفقیت تحصیلی

منظور از موفقیت تحصیلی، موفقیت در امر تحصیل است که می تواند به مهارت در امری خاص یا تخصص در بخشی از دانش منجر شود. موفقیت تحصیلی، معلومات یا مهارت های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوعات درسی است که معمولا به وسیله آزمایش ها و نشانه ها یا هر دو که معلمان برای دانش آموزان وضع می کنند، اندازه گیری می شود. همچنین موفقیت تحصیلی عبارت است از محصول نهایی فرایند یادگیری فعال که با کمک آموزش فعالیت های تربیتی انجام می گیرد و با توجه به سرعتی که دانش آموز در تکمیل پایه ها و درجات گوناگون دارد و بر حسب مقدارش، پیش افتادگی و سرعت یا عقب ماندگی وی اندازه گیری می شود. موفقیت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش ها در این نظام در واقع تلاش برای جامعه عمل پوشاندن به این امر تلقی می شود. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان جایگاه آنها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آن چنان که باید پیشرفت و تعالی یابند. چنین پیشرفت هایی توسط آزمون های میزان شده تحصیلی اندازه گیری می شود. همچنین، این اصطلاح بر پیشرفت فرد در کلاس، آن طور که در کار مدرسه ارزیابی می شود، دلالت دارد. در تعریفی دیگر، موفقیت تحصیلی به جلوه ای از جایگاه تحصیلی دانش آموزان اشاره دارد که این جلوه ممکن است بیانگر میانگین نمرات در دوره ای مربوط به یک موضوع یا میانگین نمرات دوره های مختلف باشد. برای موفقیت تحصیلی می توان ملاک های گوناگون در نظر گرفت که مشهورترین آن ها میانگین نمرات کل می باشد. علاوه بر این تعاریف، از موفقیت تحصیلی به عنوان یکی از اصول پیشرفت در نظام آموزش و پرورش و مفهوم انجام تکالیف و موفقیت دانش آموزان در گذراندن دروس یک پایه تحصیلی مشخص یا

موفقیت دانش آموزان در امر یادگیری مطالب درسی استفاده می شود. وجه مخالف آن افت تحصیلی است که یکی از معضلات نظام آموزشی می باشد که به شیوه های گوناگون همچون عدم موفقیت دانش آموزان در دستیابی به هدف های مقاطع تحصیلی مربوطه، مردودی و تکرار پایه های تحصیلی، ترک تحصیل زودرس، بیکاری و بلا تکلیفی خود را نشان می دهد. به طور خلاصه، نیل به اهداف آموزشی را به اصطلاح موفقیت یا پیشرفت تحصیلی بیان می کنند.

معیارهای موفقیت تحصیلی

در مورد معیارهای موفقیت تحصیلی می توان گفت که موفقیت تحصیلی از راه های مختلف و با معیارهای متفاوت مشخص می شود. یکی از این معیارها، معدل دانش آموزان در یک نیم سال تحصیلی و محاسبه معدل یک سال وی است. معیار دیگر مشخص کردن پیشرفت تحصیلی، محاسبه نمرات دانش آموزان در یک درس است. شیوه دیگر، استفاده از مجموعه نمرات دروس یک سال می باشد و معیار آخر تعیین پیشرفت تحصیلی در طی چند سال و یا یک دوره تحصیلی است. اگر یک نمره از یک دوره تحصیلی یا میانگین از یک گروه از دروس مختلف در حیطه موضوعی خاص یا میانگینی از دوره های مختلف تحصیلی، ملاکی برای پیشرفت تحصیلی باشند، این ملاک ها مسایل و مشکلات تشخیصی را به دنبال خواهد داشت، مثلاً کاربرد یک نمره واحد از یک دوره تحصیلی ویژه دارای روایی و پایایی کم تری است تا نمره ای که بر اساس ترکیب چند نمره به دست می آید. کاربرد نمره های به دست آمده از دوره های مختلف تحصیلی در موضوعات مختلف نیز به منظور به دست آوردن معدل نمرات کلاس مسأله ای دشوار است، زیرا این گونه نمرات شامل نمراتی است که از دوره ها و رشته های تحصیلی متفاوت به دست آمده اند و در یک مقیاس واحد ترکیب شده اند، در صورتی که هر یک از دانش آموزان می توانند سطوح متفاوتی از پیشرفت را در هر موضوع داشته باشند.

عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان

به طور کلی عواملی که بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارند را می توان به سه دسته تقسیم کرد:

الف. عوامل فیزیولوژیکی: این عوامل شامل متغیرهای بدنی و فیزیکی یاد گیرنده از جمله سوء تغذیه و سلامت جسمانی می شود.

ب. عوامل روانشناختی: این عوامل شامل متغیرهای روانشناختی از جمله هوش، استعداد، خلاقیت خودپنداره، عزت نفس، نگرش نسبت به مسایل آموزشی، انگیزه پیشرفت، مکان کنترل و ویژگی های شخصی دیگر می شود.

ج- عوامل فردی: مهم ترین عامل که می تواند کل فرایند زندگی را تحت تاثیر قرار دهد و همچنین بر پیشرفت تحصیلی و خودپنداره دانشجو اثر داشته باشد عامل فردی است. فرد باید از لحاظ درونی و فردی تغییر کند تا بتواند در تمام زمینه ها نیز متحول شود. مهم ترین عوامل فردی که در موفقیت تحصیلی نقش دارند عبارتند از: خانواده، داشتن هدف، عزت نفس، انگیزه، اضطراب، روش مطالعه، هوش، توجه، برنامه ریزی، جنسیت، عوامل بدنی، شرایط عاطفی و روانی، غیبت از کلاس.

تکنیک های موفقیت تحصیلی

به عقیده صاحب نظران و کارشناسان اصلی ترین تکنیک هایی که می تواند باعث موفقیت تحصیلی و درسی شود و دانش آموزان سریع تر به اهداف تحصیلی خود و در نهایت به موفقیت برسند به قرار زیر است:

تکنیک اول: تعیین هدف

هدف سوخت موتور موفقیت است. برای موفقیت در هر کاری و از جمله موفقیت در تحصیل باید هدف داشته باشید. هدف چیزی است که شما می خواهید آن را انجام دهید یا در برخی از نقاط تعیین شده در آینده به آن دست پیدا کنید. به طور کلی دو نوع هدف وجود دارد؛ اهداف کوتاه مدت و بلند مدت. اهداف کوتاه مدت، اهدافی هستند که شما می خواهید در آینده نزدیک به آن دست یابید (به عنوان مثال در یک یا دو هفته) و اهداف بلند مدت آنهایی هستند که می خواهید در انتهای یک مسیر به آن برسید (یعنی تا پایان ترم) تعیین اهداف واقع بینانه و رسیدن به آنها، کلید دستیابی به اهداف و حفظ موفقیت تحصیلی است.

تعیین اهداف تحصیلی و رسیدن به آن ها

با این حال، همه اهداف مناسب نیستند. برای اینکه اهداف مناسبی داشته باشید، باید دقت کنید که این اهداف در راستای کسب موفقیت تحصیلی تان باشند. اهداف شما همچنین باید شفاف و قابل ارزیابی باشند. اگر اهداف تان واضح و یا قابل ارزیابی نباشند، تلاش شما برای رسیدن به آن ها سمت و سو و تمرکز کافی ندارد. در مسیر آماده‌سازی اهداف آموزشی خود، «سه گانه های اهداف» را دنبال کنید.

هدفی که برای ارتقاء یادگیری و موفقیت تحصیلی دانش‌آموز نگاشته می‌شود باید شرایط زیر را داشته باشد:

۱- هدف باید منطقی و قابل وصول باشد تا زمینه‌ی علاقه‌مندی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز را فراهم نماید.

۲- هدف باید متناسب با توانایی‌ها، علایق، استعدادها و امکانات دانش‌آموز باشد.

۳- هدف نباید خیلی کوچک یا بزرگ انتخاب شود زیرا هدفی کوچک به دلیل سهل‌الوصول بودن انگیزه تلاش را در فراگیر کم‌رنگ می‌نماید و هدف بزرگ به دلیل دست نیافتنی بودن آن باعث بی‌انگیزگی دانش‌آموز می‌شود.

۴- هدف باید باعث شور و هیجان در دانش‌آموز شود زیرا این موضوع سبب می‌گردد او با علاقه و انگیزه بیشتری برای فراگیری دروس تلاش کند

۵- هدف‌های آموزشی باید از ساده به دشوار تعریف شوند ارائه مطالب درسی به این روش موجب می‌شود یادگیرندگان ابتدا در فرا گرفتن مطالب ساده به اندازه کافی به موفقیت برسند و پس از کسب انگیزه اولیه در این زمینه به شکل مؤثرتری به فراگیری مطالب درسی بپردازند.